

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет обліку і аудиту

кафедра аудиту, ревізії та аналізу

Курсова робота

на тему:

Теоретичні основи експертного дослідження
основних засобів та малоцінних і швидкозношуваних
предметів

Виконав: студент гр. ОЕЕМ-51
Довганюк С.

Перевірив: д.е.н., проф.
Дерій В.А.

Тернопіль - 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. СУТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ЇЇ РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	5
2. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА МШП І ЇХ ОЦІНКА.....	15
3. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА ЇЇ ОБ'ЄКТИ, СУБ'ЄКТИ.....	27
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

Ефективне функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки можливе завдяки збалансованому використанню всіх видів ресурсів. Інтенсифікація виробництва, нарощування його обсягів забезпечується, у першу чергу, зростанням рівня екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів та малоцінних швидкозношуваних предметів. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин вивчення ресурсів виробництва, до яких належать також основні засоби і МШП, потрібно здійснювати з урахуванням усього їх «життєвого циклу». Такий підхід є логічним з позицій стратегій суб'єктів господарювання. Отже, потребує детальнішого вивчення питання експертного дослідження основних засобів та малоцінних швидкозношуваних предметів.

Вирішенню питань, пов'язаних із дослідженням основних засобів та малоцінних швидкозношуваних предметів, присвячено дослідження таких вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів як М. І. Бондаря, В. П. Глубенка, Л. В. Городянської, А. М. Колосюка, С. В. Мочерного, Н. І. Самбурської, В. В. Скорбагатової, В. В. Сопка, М. Г. Чумаченка тощо. Однак у зв'язку з масштабністю і багатовекторністю цього поняття, взаємозв'язком основних засобів та МШП з багатьма економічними явищами і процесами, що відбуваються на підприємствах, існує значна наукова дискусія щодо трактування сутності основних засобів та малоцінних швидкозношуваних предметів, зокрема і основ їх експертного дослідження.

Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретичних основ експертного дослідження операції з основними засобами та малоцінними і швидкозношуваними предметами на підприємствах України в умовах сучасної економіки. Реалізація визначеної мети зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- простежити еволюцію розвитку експертного дослідження операції з основними засобами та малоцінними і швидкозношуваними предметами;
- з'ясувати економічну сутність експертного дослідження операції з основними засобами та малоцінними і швидкозношуваними предметами;
- проаналізувати поняття та види основних засобів та МШП, а також особливості їх оцінки;
- дослідити основні моменти експертного дослідження операції з основними засобами та малоцінними і швидкозношуваними предметами на підприємствах сільського господарства;

Об'єктом дослідження є експертне дослідження операції з основними засобами та малоцінними і швидкозношуваними предметами на підприємствах України.

Предметом дослідження є концептуально-теоретичні аспекти експертного дослідження операції з основними засобами та малоцінними і швидкозношуваними предметами на підприємствах України.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становлять теоретичні висновки й узагальнення світової і вітчизняної фінансової науки, наукова література, теоретичні та прикладні напрацювання вітчизняних і зарубіжних вчених із широкого спектра проблем, пов'язаних із експертним дослідженням операцій з основними засобами та малоцінними і швидкозношуваними предметами. Методологія та методика дослідження побудовані на основі діалектичного та системного підходів. У роботі також застосовано історичний, логічний, порівняльний та комплексний підходи.

Відповідно до завдань дослідження, а також особливостей постановки наукової проблеми дипломна робота складається із вступу, трьох питань, висновків та списку використаних джерел.

1. СУТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ЇЇ РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Невід'ємною ознакою побудови концепції розвитку економічної експертизи є щільний зв'язок її теоретичних основ та методології знання. Теорія як «логічне узагальнення досвіду, суспільної практики, яке ґрунтується на глибокому проникненні в суть досліджуваного явища та розкриває його закономірності» виступає підґрунтям, на якому здійснюється свідомо цілеспрямована діяльність щодо формування і розвитку знань економічної експертизи. Водночас, методологія конкретної області наукового знання, конкретно її науки не зводиться до системи методів дослідження, що використовуються в цій науці, для відображення свого предмета. Ототожнення методології з системою методів означає, на нашу думку, суто прагматичний підхід до розкриття даного поняття. При такому трактуванні методології, її світоглядне значення та філософський зміст відступають на другий план.

Свій внесок у розвиток економічної експертизи внесли і вносять визначні юристи та судові експерти-практики, такі як І.А. Алієв, Р.С. Белкін, Л.Є. Ароцкер, Т.В. Авер'янова, В.Д. Арсеньєв, С.Ф. Бичкова, О.Ф. Аубакіров, І.В. Болоніна, С.В. Бородін, М.М. Віноградова, А.І. Вінберг, Л.М. Головченко, В.Г. Гончаренко, Г.І. Грамович, Г.Л. Грановський, В.В. Гузенко, А.В. Дулов, О.О. Ейсман, Ю.М. Кубіцький, Л.Г. Еджубов, Н.Т. Малаховська, А.В. Іщенко, Н.І. Клименко, В.Я. Колдин, М.В. Салтевський, В.А. Комаха, Ю.Г. Корухов, та інші.

Проведені кожним з науковців та практиків дослідження в області теорії експертизи більшою чи меншою мірою сприяли обґрунтуванню теоретичного змісту експертизи як відносно самостійної галузі знання, але в

рамках юридичної науки. Беззаперечно, досягнення юриспруденції у тій чи іншій мірі вплинуло на процес становлення та виокремлення як окремої галузі знань економічної експертизи. Однак, як вже зазначалося раніше, навіть розвиток теоретичних основ судово-експертної діяльності виявив наявність різних поглядів серед вчених і на характер, і на форми узагальнення наукової основи судової експертизи в цілому, а також на її часткові аспекти.

Визначення змісту предмета судової експертизи має істотне значення для демаркації її від інших видів практичної економічної діяльності, форм контролю, а також проведення наукової класифікації економічних експертиз за різними ознаками, з'ясування сутності розв'язуваних нею завдань.

Система знань у галузі економічної експертизи включає в себе базу економічних знань, загальнотеоретичні основи експертології, методологічні основи економічної експертизи та технологію її проведення (рис. 1.1)

Рис. 1.1. Система знань у галузі економічної експертизи

Для всього інституту сучасної експертології характерним є постійний науково-прикладний пошук, спрямований на розв'язок все більш складних експертних завдань, продиктованих сучасним розвитком економічних

відносин в світі; це ж притаманно і економічній експертизі. Так, при аналізі та вивченні процесів господарювання окремі автори визнають наявність суперечностей на різних його етапах. К. Макконнелл і М. Брю вказують, що «не існує економічних систем без слабкостей та недоліків». Деталізуючи дану тезу, вони доводять як необхідність, так і «неспроможність» державного сектору економіки й наводять докази на користь рівності в розподілі доходів та на протипагу рівності, формулюють аргументи «за» ринок і «проти» нього. Але ж ця сама теза може набути й іншого розвитку: наявність в будь-якій економічній системі слабкостей та недоліків виступає підґрунтям для економічних порушень, злочинів і потребує детального дослідження здійснених операцій, прийнятих рішень як за формою, так і по суті в межах законодавчо-нормативного поля певної країни [5, с. 26].

Слід зазначити, що особливістю економічних порушень є те, що при їх вчиненні використовуються легальні економічні інститути (правила, форми, процедури, механізми економічної діяльності тощо). Документальна фіксація інформації про господарські операції є обов'язковим елементом фінансово-економічної діяльності підприємства, установи чи організації. Саме цей аспект покладений в основу підтвердження факту здійснення цієї операції, а, відповідно, і побудови систем управління та контролю підприємством. Тому, з метою визначення достовірності всього спектру інформації, що ґрунтується на основі, спродукованих у ході господарської діяльності, документів або з метою дослідження окремих ситуаційних питань господарської діяльності, названі інститути потребують ретельного дослідження фахівцем, що володіє спеціальними знаннями і незалежним від самої діяльності підприємства.

Економічні експертизи виступають однією з таких форм економічних досліджень. Доведено, що історичний шлях становлення і розвитку економічної експертизи перетворив її в науку, здатну досліджувати сутність і поведінку, аналізувати, пояснювати, моделювати і прогнозувати об'єкти, визначати та формувати методи експертиз. Вона, будучи системою знань,

володіє необхідними ознаками, які притаманні теорії, яка водночас, має свою специфіку.

Цільова орієнтація економічної експертології в історичному її генезисі завжди мала проблемнопрактичне спрямування. «Ми не вивчаємо якийсь предмет, ми вивчаємо проблеми. ... будь-який метод має право на існування, якщо він призводить до результатів, які піддаються розумному обговоренню», – зазначав К. Поппер [5, с. 33].

Сучасний стан економічних процесів спричинив суттєве ускладнення економічних експертиз: наявність великого різноманіття об'єктів експертизи та збільшення числа прошарків у фрагментах господарської діяльності визначеного суб'єкта, які виносяться на експертне дослідження. Відповідно, пошук відповідей на поставлені питання (вирішення експертних завдань) неухильно призводить до розширення існуючих та розробки нових методів, засобів та методик дослідження, що охоплюють все більше коло різноманітних об'єктів – документально зафіксованих господарських фактів, явищ, операцій, в часових та логічних межах, визначених конкретним питанням, запропонованим на дослідження експерту-економісту, тобто здійснюється динамічний розвиток наукових знань економічної експертології.

На даному етапі розвитку інституту економічної експертизи особливо яскраво простежуються дві тенденції: по-перше, постійне збільшення кількості проведених судових експертиз як у сфері кримінального судочинства, так і в сферах цивільного, арбітражного, адміністративного процесу

Як друга тенденція розвитку інституту економічної експертизи виступає постійно зростаюча кількість висновків експертних досліджень, які здійснені з ініціацією великого кола органів і посадових осіб, що володіють правом призначення проведення економічної експертизи. Так, крім слідчих і судових органів, правоохоронних органів спеціального призначення, правом призначення проведення економічної експертизи законодавець наділив

посадових осіб митних і податкових органів, фондів соціального страхування, інвестиційних фондів тощо. Окрім того, як було зазначено, потреба в її проведенні, зумовлена ґрунтовним дослідженням окресленого перед експертом питання та, відповідно, формуванням законодавчо-нормативно узгодженого висновку, неухильно зростає.

Як вид дослідницької, аналітичної та прогнозної діяльності сучасний етап розвитку економічної експертизи поза рамками процесу судочинства здійснюється в двох основних формах:

— як елемент (стадія) процесу управління – внутрішньовідомча, корпоративна, внутрішня експертиза;

— як вид консалтингової діяльності – незалежна (комерційна, замовна) зовнішня експертиза, що здійснюється незалежними експертами [3, с. 45].

Таким чином, резюмуючи вище викладене, необхідно підкреслити таке: в даний час об'єктивно складається ситуація розвитку та взаємного зв'язку, з одного боку, судово-експертної економічної діяльності, тобто залучення спеціальних пізнань у сферу експертного дослідження речових доказів, з іншого – прагнення і зусилля науки на створення організованої системи теоретичних положень незалежної економічної експертизи, спираючись на які економіко-експертна практика може отримати свій подальший позитивний розвиток.

Водночас, лише констатація змісту вищезазначеного процесу ще не дозволяє проникнути в його сутність. Проблеми здійснення експертного економічного дослідження в даний час залишаються маловивченими і інколи нерозв'язаними ні в науковому, ні в практичному аспектах. У зв'язку з цим рішення задачі виявлення сутнісних характеристик непроцесуальної (незалежної) економіко-експертної діяльності та судової економічної експертизи вимагає виконання особливого роду досліджень, рефлексивних за своєю формою, якими є саме історико-аналітичні.

Виділення інституту судової експертизи із загальної теорії криміналістики є закономірним явищем у певних умовах розвитку суспільства (фактори впливу: розвиток науково-технічного прогресу, потреба залучення знань з не юридичних наук (технічних, природничих, суспільних), а також розвиток і трансформація цих знань у судову експертизу) в умовах принципової зміни як самої системи доказів (розвиток кримінології), так і об'єктивізації процесів їх дослідження (кількість накопиченого емпіричного експертного матеріалу за окремими видами експертиз, зокрема економічною).

Однак, побудова юридично-правової системи в цілому (не залежно від державного устрою) спрямована на реалізацію однієї конкретної функції – функції контролю. Цілком слушно в цьому аспекті зазначають Ф.Ф. Бутинець та Т.А. Бутинець: «контроль як наука виник на стику декількох наук, що досліджує економіко-правовий зміст та форму будь-яких порушень та відхилень при здійсненні господарських операцій в процесі кругообороту капіталу та у тісному зв'язку з їх економіко-обліковим змістом». Призначенням контролю є, – за твердженням Л.І. Гомберга, – «дослідження того, наскільки виконання відповідає встановленим вимогам, будь ці останні продиктовані законодавством, звичаєм або просто розумом». Це в повній мірі відповідає положенням Лімської декларації керівних принципів контролю, прийнятої IX Конгресом Міжнародної організації вищих контрольних органів в 1977 р., де зазначено, що організація контролю є обов'язковим елементом управління суспільними фінансовими коштами, оскільки таке управління тягне за собою відповідальність перед суспільством. Контроль є не самоціллю, а невід'ємною частиною системи регулювання, метою якої є розкриття відхилень від прийнятих стандартів і порушень принципів законності, ефективності та економії матеріальних ресурсів на можливо більш ранній стадії з тим, щоб мати можливість здійснити коригуючі заходи, в окремих випадках, притягнути винних до відповідальності, отримати

компенсацію за заподіяну шкоду або здійснити заходи щодо запобігання або скорочення таких порушень у майбутньому [1, с. 713].

Слід зазначити, що фактично, судова економічна експертиза не входить до числа традиційних предметних галузей криміналістики і судової експертизи. Ця назва є відносно новою: в Україні вона введена в 2001 р. як наслідок розширення кола питань, що ставились перед бухгалтерами-експертами і виходили за межі їх професійних знань. Назва «судово-бухгалтерська експертиза» на даний час залишається професійною деривацією, що визначає один з експертних напрямів виду «Економічна експертиза», а саме «11.1. Дослідження документів бухгалтерського та податкового обліку і звітності». [2, с. 16]

Як було вище доведено, судово-бухгалтерська експертиза розвивалась на базі окремої комплексної економіко-правової науки – судової бухгалтерії - конгломерату знань бухгалтерського обліку та господарського контролю. «Про самостійну якісно нову роль спеціальних знань в предметних судових науках свідчих те, що їх основоположні наукові дані, які складають основу експертних методик, в материнських науках мають вторинне, допоміжне значення». Викликає заперечення введене авторами поняття «предметної судової науки», до якої вони відносять і економічну експертизу. Слід зазначити, що складовими предметної судової науки вони вважають наукові основи багатьох експертиз, зокрема криміналістичних. Однак, якщо логічно продовжити думки авторів, то криміналістика, її розділ криміналістична техніка є конгломератом наук, а не єдиною, цілісною системою знань, об'єднаною спільним предметом. Автори мимоволі приєднуються до позиції деяких західних вчених, які вважають, що немає криміналістики, як самостійної науки, а є система якихось судових наук, тобто наук, положення яких використовуються в судочинстві (судової хімії, фізики, біології, економіки).

Таким чином, на початковій стадії розвитку наука про економічну експертизу відповідає уявленням про предмет науки про судову

(криміналістичну) експертизу як сукупність окремих процесуальних, організаційних і методичних питань проведення експертиз і криміналістичної техніки в цілому. Водночас слід зазначити, що незважаючи на фактичну ідентифікацію дефініцій «теорія», «методологія», «практика», «методика» у межах системи судової експертизи, юридична наукова думка не дає чіткого єдиного визначення цих термінів у сфері економічної експертизи на сучасному етапі її розвитку.

Фактично в наукових дослідженнях економічної експертизи більшість науковців анахронічно сприймають інститут економічної експертизи лише як інструмент спеціалізованого наукового знання для потреб процесу судочинства. На користь тези про незакінченість формування концептуальних основ експертизи навіть у судовій формі її проведення свідчить той факт, що в законодавчо-нормативних актах України відсутня однозначно трактована демаркація правового статусу носіїв спеціальних знань – фахівця і судового експерта. Ця проблема зумовлена процесуально закріпленим механізмом функціонування розглянутого інституту і нерідко призводить у судовій практиці до ототожнення знань, що вимагають наукового обґрунтування, і знань, що відносяться до компетенції фахівця. Звідси численні факти, коли висновок експерта несе в собі інформацію, засновану не на експертному дослідженні, а лише на констатації фактів.

Судова економічна експертологія як розділ загальної експертології вивчає закономірності і на цій основі розробляє практичні рекомендації по здійсненню експертної діяльності в умовах судочинства у кримінальних та цивільних справах. Внаслідок цього судова експертологія має перспективи розвитку в якості прикладної юридичної науки [10, с. 7].

Застосування економічної експертизи сягнуло далеко за межі процесу судочинства; її результати використовуються як базис управлінських рішень непроцесуального характеру. Тому потреба у переосмисленні як понятійно-термінологічного, так і концептуального апарату економічної експертизи актуалізована часом та історично сформованими формами її реалізації. В

цьому аспекті потребують уточнення такі її концептуальні положення як предмет, об'єкти, завдання, а також існуюча система економіко-експертних знань, класифікація якої за напрямками і видами вимагає обґрунтованої систематизації існуючих та пошуку нових критеріїв, які враховують реальні потреби практичної діяльності. Зазначимо, що одним з таких критеріїв може служити методологія доведеного знання, використовувана для вирішення конкретного експертного завдання.

Відсутність однозначності в підходах до змісту економічної експертизи, її видів, предмету, методу, методичних прийомів, процедур, форм, а відповідно і суб'єктів проведення викликає:

- ірраціональність практичного функціонування механізму проведення економічної експертизи;

- хаотичність сприйняття сутності економічної експертизи за назвами та реаліями окремих її форм (таких як незалежна економічна експертиза, державна економічна експертиза, судово-економічна експертиза, експертно-економічне дослідження, експертно-економічний аналіз, експертно-економічна оцінка, попередня економічна експертиза тощо);

- термінологічні невідповідності в процесі проведення економічної експертизи як окремого дослідження (неузгодженість логічних зв'язків між методом – методичними прийомами – процедурами – діями – операціями);

- нереалізованість потенціалу окремих методичних прийомів контролю в процесі економічної експертизи (таких як економіко-експертний прогноз, економіко-експертний моніторинг, економіко-експертна діагностика діяльності окремого суб'єкта господарювання);

- підміна одних форм економічного контролю іншими (аудит використовується як засіб доведення істини в окремих питаннях замість економічної експертизи);

— відсутність єдиного підходу в різних фінансово-економічних, наукових, законодавчо-нормативних, процесуальних документах до назв окремих форм експертизи;

— уточнення назв і видів заключних документів, що формуються за кожною з форм економічної експертизи.

— невизначеність рівня фахових спеціальних знань, якими має володіти експерт-економіст, що виступає в конкретній ситуації представником суб'єкта контролю і реалізує визначену форму контролю (наявність вищої економічної освіти є обов'язковим, але абсолютно недостатнім фактором оцінки рівня фаховості, набутих особою знань)

— помилки при викладанні фахових дисциплін, предметом яких є окремі форми економічного контролю («Аудит», «Внутрішній аудит», «Судово-бухгалтерська експертиза», «Ревізійна справа» тощо).

Це далеко не повний перелік негативних моментів, пов'язаний з станом невизначеності в системі економічної експертології в нашій країні. Втім, збільшення кількості процедур, методів, інструментальних засобів, що застосовуються з метою захищеності господарської діяльності, обумовлено використанням сучасних експертних технологій. Можливість проведення експертизи, забезпечує оцінку ефективності заходів захисту та підготовки обґрунтованих висновків для прийняття відповідних рішень як для органів державного контролю, судових органів, так і для суб'єктів господарювання, що потребують всебічного дослідження причин і умов, в яких здійснюються/можуть бути здійсненими економічні злочини, порушення.

У цьому істотну допомогу має надати науково обґрунтований концепт «економічна експертиза» і чітко сформована її концепція та методологія.

Слід зазначити, що пріоритетні напрямки будь-якої стратегії виходу з кризи економіки країни залежать від стабілізації і подальшого розвитку всіх галузей вітчизняної економіки, що може бути забезпечений лише стійким економічним розвитком окремих суб'єктів господарювання. Саме утримання

та збалансований ріст економічної стійкості підприємств, як сукупності окремих елементів механізму економіки країни, дозволить стабілізувати ситуацію.

2. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА МШП І ЇХ ОЦІНКА

Основні засоби формують матеріально-технічну базу підприємства. Від правильного та раціонального обліку основних засобів залежить процес їх відтворення, поповнення, оновлення та в кінцевому рахунку – забезпеченість підприємства конкурентноспроможними, сучасними засобами праці. Розвиток цього напрямку економіки залежить від своєчасного отримання надійної, достовірної, прозорої та повної обліково-економічної інформації. У зв'язку з цим, зростає роль і значення обліку основних засобів як найважливішої функції управління підприємством. Однак наразі існуючий порядок організації обліку операцій з основними засобами не дає змогу провести повний економічний аналіз і не в повній мірі забезпечує інформацією щодо їх здійснення систему управління підприємством. Нечіткість нормативно-правового регулювання, численні зміни правової бази сприяли перекручуванню сутності основних засобів, відсутності взаємозв'язку між фінансовим та податковим обліком основних засобів, а також до неоднозначного сприйняття фахівцями інформації про них.

З погляду економічної категорії, основні засоби – це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт.

Згідно із П(С)БО 7 у бухгалтерському обліку виділяються такі групи основних засобів:

- земельні ділянки;

- капітальні витрати на поліпшення земель;
- будинки, споруди та, передавальні пристрої;
- машини та обладнання;
- транспортні засоби;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі);
- робоча і продуктивна худоба;
- багаторічні насадження;
- інші основні засоби [15].

Податковий кодекс визначає 16 груп основних засобів та інших необоротних активів:

- група 1 – земельні ділянки;
- група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом;
- група 3 – будівлі, споруди, передавальні пристрої;
- група 4 – машини та обладнання;
- група 5 – транспортні засоби;
- група 6 – інструменти, прилад, інвентар (меблі);
- група 7 – тварини;
- група 8 – багаторічні насадження;
- група 9 – інші основні засоби;
- група 10 – бібліотечні фонди;
- група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи;
- група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди;
- група 13 – природні ресурси;
- група 14 – інвентарна тара;
- група 15 – предмети прокату;
- група 16 – довгострокові біологічні активи [14].

В цілях бухгалтерського обліку для основних засобів призначено активний рахунок 10 "Основні засоби", із застосуванням субрахунків:

- 101 – ведеться облік земельних ділянок.

- 102 – ведеться облік капітальних вкладень у поліпшення земель (меліоративні, осушувальні та інші роботи).
- 103 – ведеться облік наявності та руху будинків, споруд, їх структурних компонентів та передавальних пристроїв, а також житлових будівель.
- 104,105, 106, 107, 108 – ведеться облік відповідно машин та обладнання, транспортних засобів, інструментів, приладів та інвентарю, робочої і продуктивної худоби, багаторічних насаджень.
- 109 – ведеться облік ОЗ, які не включені до інших субрахунків рахунка 10 "Основні засоби" [9; 13].

За дебетом рахунку 10 відображаються придбані (отримані) та виготовлені основні засоби, за кредитом – їх списання на рахунки обліку витрат [17, с. 14].

Основні засоби підприємства є головним елементом його матеріально-технічної бази. Підприємству надано права володіння, розпорядження основними засобами та використання їх. Здійснення цих прав неможливе без своєчасного й правильного обліку всіх господарських операцій підприємства, відповідності їх чинному законодавству.

Розглянемо також визначення МШП, що містяться в П(С)БО 9 «Запаси»: «До складу запасів відносяться малоцінні та швидкозношувані предмети, використовувані протягом не більш одного року чи нормального операційного циклу, якщо він перевищує один рік. Під операційним циклом розуміється проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності й одержанням засобів від реалізації зробленої з таких запасів продукції чи товарів і послуг». Зазначимо, що у визначенні МШП, наведеному в П(С)БО 9, відсутній вартісний критерій і немає посилання ні на який перелік предметів, а передбачається лише один критерій при віднесенні предметів праці до складу МШП, а саме: предмети повинні використовуватися протягом не більш одного року [16].

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затвердженої Наказом Міністерства фінансів України № 291 від 10.11.1999р. (із останніми змінами та доповненнями від 27.06.2013 р.), для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух малоцінних та швидкозношуваних предметів, що належать підприємству та знаходяться у складі запасів призначено рахунок 221 “Малоцінні та швидкозношувальні предмети”. За дебетом рахунку 221 відображаються за первісною вартістю придбані (отримані) або виготовлені малоцінні та швидкозношувані предмети, за кредитом - за обліковою вартістю відпуск малоцінних та швидкозношуваних предметів в експлуатацію із списанням на рахунки обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких предметів. До первісної вартості МШП включаються всі витрати, що виникли у зв'язку з їх придбанням підприємством [9].

Основними завданнями, які розв'язує експертне дослідження стану і операцій з основними засобами та МШП, є:

1. дослідження правильності документального оформлення операцій з надходження, переміщення та використання основних засобів та МШП;
2. установлення відповідності відображення в бухгалтерському обліку операцій з основними засобами та МШП вимогам чинних нормативних актів з бухгалтерського обліку та звітності;
3. виявлення фактів порушення чинного законодавства щодо правомірності та обґрунтованості управлінських рішень відповідальних працівників підприємства в разі придбання, використання, реалізації і ліквідації окремих об'єктів основних засобів;
4. встановлення посадової особи, яка відповідальна за здійснення та документальне оформлення незаконної господарської операції;

5. перевірка правильності віднесення окремих об'єктів до складу основних засобів та МШП;
6. перевірка правильності нарахування амортизації, своєчасність та повнота віднесення її до витрат підприємства;
7. установлення правильності визначення і списання збитків, що були понесені внаслідок ліквідації неповною мірою амортизованих об'єктів;
8. перевірка правильності ведення обліку операцій, пов'язаних з реалізацією непотрібного і зайвого обладнання;
9. визначення впливу операцій з основними засобами на оподатковуваний прибуток.

Формування повної та достовірної інформації, необхідної для внутрішніх і зовнішніх користувачів про діяльність підприємства і його майновий стан – це одне з головних завдань бухгалтерського обліку, для вирішення якого необхідно мати чітке уявлення про стан та вартість активів підприємства.

Найбільшу питому вагу у структурі активів підприємств, як правило, займають основні засоби, тому їх вартість найбільшою мірою впливає на показники діяльності підприємства.

Необхідною умовою правильного обліку основних засобів є єдиний принцип їх грошової оцінки.

Оцінка являє собою «присвоєння числових значень об'єктам і подіям за визначеними правилами». Вона включає три елементи:

- об'єкт чи подія;
- властивість (якість, ознаку, характеристику), що підлягає кількісній оцінці;
- шкала виміру чи сукупність одиниць, в яких можна відбити властивість.

У процесі господарської діяльності можуть використовуватися два підходи до оцінки майна: за собівартістю (придбання чи виробництва) і за поточними витратами. Кожна з цих методик має свої переваги і недоліки.

У ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» визначено, що в основі облікової політики лежить принцип оцінки за собівартістю. Принцип історичної собівартості, покладений в основу бухгалтерського обліку, передбачає пріоритетною оцінку активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво і придбання [8].

Проте від оцінки об'єктів за собівартістю можна відмовлятися в період гіперінфляції, коли виникає необхідність переоцінки всіх активів, що підтверджено у П(С)БО 7 «Основні засоби» [15].

Обидва принципи оцінки мають недоліки і переваги. Оцінка активів за собівартістю дозволяє при незначному рівні інфляції більш-менш точно визначати як фінансовий стан підприємства, так і рівень його прибутковості. Однак, якщо розглядати незмінність оцінки протягом тривалого часу, то навіть незначна інфляція може суттєво впливати на обґрунтованість визначення майнового стану підприємства, що є особливо важливим в цілях економічної експертизи.

Оцінка основних засобів за собівартістю через тривалий період їх використання буде відігравати дуже важливу роль щодо створення фінансових резервів у вигляді накопиченої суми амортизаційних відрахувань для відновлення тих об'єктів, що перейшли в стан, непридатний для подальшого використання. Вважаємо за доцільне оцінку основних засобів періодично уточнювати. Крім того, подібна переоцінка необхідна при приватизації державної власності, особливо при продажі цілісних майнових комплексів на аукціонах.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі МСФЗ), виділяють чотири методи оцінки активів за:

- 1) фактичною собівартістю придбання;
- 2) оновленою вартістю;
- 3) можливою ціною продажу;
- 4) дисконтною вартістю [12, с. 19].

Перший метод оцінки базується на оцінці активу за історичною собівартістю.

При оцінці активу за методом дисконтної вартості, активи відображаються по дисконтній вартості майбутнього надходження коштів, що, як можна очікувати, будуть створюватися даним активом при нормальній господарській діяльності. Інші два методи оцінки базуються на поточній ринковій вартості активів [11, с. 231].

Отже, від вибору того чи іншого варіанта оцінки основних засобів залежать і вартість майна, і фінансовий результат діяльності підприємства.

Відповідно до норм П(С)БО 7, підприємства можуть використовувати два види оцінки вартості основного засобу: за історичною собівартістю і справедливою вартістю [15].

Історична собівартість – первісна вартість, тобто фактична сума коштів чи справедлива вартість інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів. Такий вид оцінки активів ефективний при проведенні економічної експертизи фінансового стану, тобто він сприяє правильній оцінці фінансового результату (прибутку чи збитку). Даний метод оцінки особливо цікавить адміністрацію, власників підприємств і фінансових аналітиків. Однак, цьому методу оцінки основних засобів притаманні також недоліки, що при певних умовах можуть стати досить суттєвими. Цінність основних засобів згодом змінюється. Навіть якщо ціни залишаються без змін, потенціал основних засобів не залишається незмінним, оскільки скорочується термін їхньої служби, основні засоби стають морально і фізично застарілими [18, с. 303].

Формування первісної вартості основних засобів залежить від витрат, що здійснюються для приведення основного засобу до стану, придатного для використання. Перелік таких витрат залежить від того, яким шляхом основні засоби надходять на підприємство. Усі витрати, що підприємство здійснює при надходженні основних засобів, акумулюються на відповідних рахунках [4, с. 7].

У деяких авторів велике заперечення викликає термін «справедлива вартість». Гудзинський О., Кірейцев Г., Савчук В. вважають, що нормативне закріплення в міжнародних і національних стандартах поняття «справедлива вартість» означає відмову суспільства від етимологічного значення категорії «справедливість» і свідчить про активний наступ капіталу на людину [18, с. 315].

Проте, варто зазначити, що в багатьох випадках подібна методика повинна використовуватись, якщо відсутня можливість застосування фактичної собівартості, наприклад, при оприбуткуванні внесків у статутний капітал об'єктів, вартість яких вимагає визначення, і т.п.

Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснений обмін активу чи оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими і незалежними сторонами [18, с. 318] . Тобто, це поточна (ринкова) вартість основних засобів. Така оцінка використовується для того, щоб оцінити, скільки коштують активи підприємства в момент визначення їх вартості.

Оцінку основних засобів за справедливою вартістю доцільно використовувати при аналізі платоспроможності підприємства. Така оцінка дає можливість відносно точно показати майновий стан, але, у свою чергу, спотворює фінансовий результат.

Відповідність як першої, так і другої оцінки реальному стану справ завжди є відносною — уточнюючи один показник бухгалтерської звітності, вони автоматично спотворюють інший.

Отже, не існує універсального методу оцінки, який би не мав недоліків та задовольняв би всіх користувачів фінансової звітності. Тому вибір методу оцінки основних засобів передбачає досконале вивчення цілей оцінки у бухгалтерському обліку.

Згідно із Податковим кодексом України та П(с)БО 7 “Основні засоби”, підприємство має право вибору одного із двох методів нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів, а саме:

- 1) 50 відсотків вартості, яка амортизується у першому місяці використання об'єкта, та решта 50 відсотків - у місяці його вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом;
- 2) 2) 100% вартості об'єкта в першому місяці його використання [15].

Обидва методи є простими та зручними у використанні. З метою уникнення можливостей завищення собівартості продукції доцільним є застосування першого методу нарахування амортизації, а у випадку швидкого морального старіння об'єкта МНМА - другого методу [21, с. 25]. Вибір підприємства, в першу чергу, залежить від специфіки та мети його діяльності.

П(с)БО 9 "Запаси" передбачено наступні методи оцінки вибуття МШП їх переваги та недоліки [16] (Таблиця 2.1.)

Таблиця 2.1

Порівняння методів оцінки МШП

Метод	Переваги	Недоліки
Ідентифікованої собівартості	- найбільш точний метод; - при застосуванні цього методу для кожної одиниці запасів використовується спеціальне маркування, яке дозволяє визначити її собівартість, т. ч. підприємство може регулювати прибуток шляхом реалізації більш дорогих або більш дешевих запасів	- трудомісткість методу; - у результаті використання цього методу однакові запаси обліковуються за різною вартістю, що не завжди зручно
Середньозваженої собівартості	- дає об'єктивну картину руху матеріальних цінностей на підприємстві; - при застосуванні цього методу чистий прибуток буде мати середнє значення, яке найбільш відповідає фактичному; - доцільність використання даного методу оцінки запасів також обумовлена рівномірністю їх списання, реальністю стану залишків запасів у балансі та	- не приділяється увага останнім за часом цінам, а вони більш доречні в оцінці доходу й при прийнятті управлінських рішень; - у період підвищення цін метод призводить до того, що під-а оголошують більший прибуток, ніж

	вартості витрачених матеріальних цінностей; -метод полегшує роботу і не вимагає детального обліку руху за кожною одиницею товарів	справедливий, у результаті чого сплачуються надлишкові кошти у вигляді податків
--	--	---

Продовження таблиці 2.1.

ФІФО	<ul style="list-style-type: none"> - метод простий у використанні та запобігає можливості маніпулювання прибутком; - залишки невикористаних матеріалів відображаються в активі балансу за цінами, які максимально наближені до реальної ринкової вартості, на дату складання звітності; - вигідно застосувати при плановому скороченні закупок матеріалів та при очікуванні падіння цін на продукцію, що виготовляється; 	<ul style="list-style-type: none"> - метод призводить до заниження величини витрат, які списуються за закупівельними цінами на собівартість продукції, що реалізується; - у період зростання цін підприємства оголошують більший прибуток, ніж справжній
Нормативних витрат	<ul style="list-style-type: none"> - можливість поточного оперативного обліку витрат шляхом обліку відхилень від норм; - відокремлений облік змін норм, тобто контроль за здійсненням режиму економії; - укрупнення об'єктів обліку, оскільки нормативні калькуляції складають по всіх видах виробів, а відхилення враховують за групами однорідної продукції, унаслідок чого зменшується число об'єктів калькулювання; - охоплення нормативними калькуляціями значної частини витрат; - можливість рідше здійснювати інвентаризацію незавершеного виробництва 	<ul style="list-style-type: none"> - постійний перегляд норм використання запасів, праці, виробничих потужностей та діючих цін

Подовження таблиці 2.1

За ціною продажу	- даний метод розповсюджений у роздрібній торгівлі	- у балансі відображається продажна вартість товарів за вирахуванням нереалізованої торгової націнки, яка розраховується за допомогою середнього відсотка торгових націнок. Розрахована у такий спосіб величина досить приблизна і може відхилитися від реальної вартості товарів
------------------	--	---

Кожен із вище зазначених методів оцінки МШП при їх вибутті має певні переваги та недоліки, тому визначити котрий із методів є найкращим неможливо. Підприємство обирає саме той метод, який би найбільше відповідав поставленим цілям діяльності. Однак, з метою правильного відображення даних у фінансовій звітності підприємства, а саме у Балансі, доцільним є застосування методу ФІФО, при якому вартість залишків запасів на кінець місяця є максимально наближеною до їх ринкової вартості, що найбільш відповідає принципу обачності в бухгалтерському обліку

3. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА ЇЇ ОБ'ЄКТИ, СУБ'ЄКТИ

Економічна експертиза включає в себе перевірку документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності, документів фінансово-кредитних операцій. Основне завдання економічної експертизи — перевірка фінансових операцій, які відображені в документообігу підприємства. В ході проведення економічної експертизи фахівці беруть до уваги як документальні докази (звіти, квитанції, відомості, ордери і т.д.), так і речові (матеріали, обладнання тощо).

Економічна експертиза на підприємствах сільського господарства проводиться з питань:

- порушення податкового законодавства, законодавства про оплату праці та пенсійного законодавства;
- визначення та документального підтвердження розміру збитків у зв'язку з нестачею товарно-матеріальних і грошових коштів, невиконанням договірних зобов'язань, простоями, втратою або пошкодженням майна, форс-мажорними обставинами;
- обґрунтування економічної доцільності отримання і використання кредитів і позик, цільового використання бюджетних коштів, дотацій;
- розрахунку розміру середнього заробітку та компенсації за затримку у виплаті заробітної плати;
- оформлення виплат допомоги по частковому безробіттю працівникам підприємства з фонду центру зайнятості з причин простою підприємства внаслідок економічного характеру;
- документального обґрунтування розрахунку частини майна при виході учасника зі складу засновників;

- підтвердження врожайності, що була задекларована у звітності підприємства;

- визначення підприємства, як такого, що має право перебувати на 4-й групі єдиного податку, тобто 75% його діяльності пов'язано із сільським господарством. [б. с. 92]

Найбільш затребуваними на сьогодні є судово-економічні експертизи. До них відносяться фінансово-економічні експертизи та судово-бухгалтерські.

Судово-бухгалтерську експертизу проводять при розгляді цивільних справ для аналізу фінансово-господарських операцій, відображених у бухгалтерському обліку. Завдання експерта встановити причину проблеми і відповісти на питання, зазначені судом в призначенні судової експертизи.

Фінансово-економічна судова експертиза, в тому числі податкова, потрібна для визначення фінансового стану організації, виявлення оптимізації або ухилення від сплати податків і т.п. Конкретні питання по експертизі суд відображає в ухвалі про призначення експертизи.

Об'єктами експертного дослідження основних засобів та МШП є будь-які господарські операції з основними засобами та МШП, які здійснювалися на підприємстві протягом певного періоду. Експерт досліджує отримані інвентаризаційні описи, порівнювальні відомості, акти інвентаризаційних комісій, письмові пояснення матеріально відповідальних осіб, протоколи, накази та інші документи. При цьому він перевіряє, чи був виконаний передбачений інструкцією порядок проведення інвентаризації, чи правильно оформлені інвентаризаційні матеріали, чи обґрунтовані результати зіставлення облікових та фактичних даних про залишки цінностей. Досліджуючи нестачі основних засобів та МШП, експерт-бухгалтер використовує первинні документи, матеріали інвентаризації, усі бухгалтерські записи, надані для розгляду, які звіряються з первинними документами про надходження, вибуття і рух основних засобів та МШП.

Таким чином, об'єктами експертного дослідження операцій з основними засобами та МШП є:

- реальність відображення у балансі;
- достовірність оцінки;
- надходження, вибуття та достовірність відображення їх в обліку;
- правильність нарахування та відображення в обліку амортизації та зносу;
- дооцінка, уцінка, правильність відображення її в обліку та фінансовій звітності;
- стан збереження основних засобів та МШП. [19, с. 231]

При визначенні об'єктів економічної експертизи в сільському господарстві, доцільно назвати основні порушення, що виникають на підприємствах даної специфіки.

1. Завищення виробничої собівартості продукції тваринництва та рослинництва шляхом:

- недотримання раціонів кормів;
- недотримання норм списання посівного матеріалу;
- недотримання норм списання паливно-мастильних матеріалів;
- віднесення втрат від вимушеного забою та падежу тварин;
- віднесення втрат від стихійних лих у зв'язку з несприятливими обставинами.

2. Розкрадання сільськогосподарської продукції шляхом:

- створення лишків сільськогосподарської продукції;
- шляхом приписок посівних площ;
- шляхом неповного оприбуткування зерна;
- шляхом вирощування продукції на площах, не відображених в обліку;
- шляхом складання підроблених документів (актів) на переробку сортування та очищення продукції;
- неоприбуткування приплоду тварин;

- вирощування тварин без відображення в обліку;
- переведення тварин в інші вікові групи;

Експертиза встановлює, якою мірою зазначені операції сприяли прихованню збитків або одержанню завищеної заробітної плати і премій.

Витратами звітнього періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Тому вони визначаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. Якщо неможливо прямо пов'язати витрати з доходом певного періоду, то вони відображаються у складі витрат того звітнього періоду, в якому вони були здійснені. Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

Якщо говорити про об'єкти експертного дослідження сільськогосподарських підприємств в цілому, то до них можна віднести:

1. Виконання планів виробництва, реалізації і собівартості продукції рослинництва;
2. Затрати на виробництво продукції рослинництва і тваринництва;
3. Незавершене сільськогосподарське виробництво;
4. Калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції;
5. Зберігання сільськогосподарської продукції при збиранні, транспортуванні, переробці;
6. Первинна документація з обліку у сільськогосподарському виробництві;
7. Аналітичний і синтетичний облік та звітність про виробництво, реалізацію, собівартість продукції;

8. Нестача продукції, приписки та інші правопорушення, виявлені ревізією, розмір збитків, відповідальні за них особи. [7, с. 128]

Суб'єкт – це особа або організація, що виступає носієм певних прав і обов'язків, якій надано право на здійснення певного виду діяльності. У економічній експертизі під суб'єктом розуміють орган або особу, яка уповноважена призначати експертизу та орган або особу, яка безпосередньо її проводить.

Суб'єктами економічної експертизи можуть бути:

- Судді;
- Слідчі;
- Прокурори;
- Податкові органи;
- Фахівці-експерти.

На початку експертного дослідження фахівець повинен установити правомірність віднесення окремих об'єктів до основних засобів та МШП. Основні засоби, які будуть визнані непридатними для використання протягом звітного періоду, мають бути списані на витрати цього періоду за їхньою залишковою вартістю. Експерт мусить упевнитися в тому, що основні засоби, які за даними бухгалтерського обліку повністю зношені, не можуть принести в майбутньому економічної вигоди, переоцінені за їхньою залишковою вартістю і відображені у складі необоротних активів підприємства. Важливим завданням експерта-бухгалтера є також перевірка правильності формування первісної вартості основних засобів, що визначено в П(С)БО 7. Також фахівець повинен перевірити правильність обліку МШП.

Якщо підприємство придбаває основні засоби, які були в експлуатації, то, зараховуючи їх на баланс, потрібно відобразити і суму переданого зносу (продавець повинен указати її в акті приймання-передачі). У разі безкоштовного отримання основних засобів вони мають бути оцінені за ринковою, а не за залишковою вартістю.

Експерт-бухгалтер також застосовує дані податкового обліку основних засобів та МШП. Це робиться насамперед для правильності визначення об'єктів оподаткування.

Також експерту-бухгалтеру необхідно дослідити матеріали інвентаризації основних засобів і МШП та звернути увагу на точність визначення збитку, який підлягає відшкодуванню винними особами.

Під час дослідження матеріалів інвентаризації основних засобів, крім указаних вище питань, експерт-бухгалтер повинен розглянути такі моменти:

1. правильність віднесення до основних засобів та МШП матеріальних цінностей, що перебувають на балансі;
2. точність визначення балансової вартості основних засобів та МШП на початок кожного звітного періоду;
3. правильність списання МШП;
4. правильність нарахування амортизації основних засобів тощо.[20, с. 56]

Отже, методика експертного дослідження операцій з основними засобами та МШП полягає в перевірці та порівнянні балансових (звітних) даних про їх залишки з даними синтетичного та аналітичного обліку. При цьому бухгалтерські записи звіряються з первинними документами про надходження та вибуття основних засобів та МШП.

ВИСНОВКИ

Ефективне функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки можливе завдяки збалансованому використанню всіх видів ресурсів.

На даному етапі розвитку інституту економічної експертизи особливо яскраво простежуються дві тенденції: по-перше, постійне збільшення кількості проведених судових експертиз як у сфері кримінального судочинства, так і в сферах цивільного, арбітражного, адміністративного процесу. Пов'язаний даний процес з тим, що економічна експертиза є дієвим інструментом перевірки діяльності підприємства з точки зору бухгалтерської діяльності та визначення порушень законодавства.

Інтенсифікація виробництва, нарощування його обсягів забезпечується, у першу чергу, зростанням рівня екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів та малоцінних швидкозношуваних предметів. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин вивчення ресурсів виробництва, до яких належать також основні засоби і МШП, потрібно здійснювати з урахуванням усього їх «життєвого циклу». Такий підхід є логічним з позицій стратегій суб'єктів господарювання. Отже, потребує детальнішого вивчення питання експертного дослідження основних засобів та малоцінних швидкозношуваних предметів.

Зародження та розвиток товарного виробництва обумовлювалися наявністю у власника засобів праці, за допомогою яких праця уречевлювалася у товар, який мав мінову, а пізніше – додаткову вартість. Саме накопичення цієї додаткової вартості сприяло появі капіталу. Отже, завдяки праці створено засоби праці, які, у свою чергу, є однією із умов появи та накопичення капіталу власників. До таких засобів праці в першу чергу відносимо основні засоби та малоцінні швидкозношувані предмети.

На даному етапі розвитку інституту економічної експертизи особливо яскраво простежуються дві тенденції: по-перше, постійне збільшення кількості проведених судових експертиз як у сфері кримінального судочинства, так і в сферах цивільного, арбітражного, адміністративного процесу

Основні засоби підприємства є головним елементом його матеріально-технічної бази. Підприємству надано права володіння, розпорядження основними засобами та використання їх. Здійснення цих прав неможливе без своєчасного й правильного обліку всіх господарських операцій підприємства, відповідності їх чинному законодавству.

Об'єктами експертного дослідження основних засобів та МШП є будь-які господарські операції з ними, які здійснювалися на підприємстві протягом певного періоду. Експерт досліджує отримані інвентаризаційні описи, порівнювальні відомості, акти інвентаризаційних комісій, письмові пояснення матеріально відповідальних осіб, протоколи, накази та інші документи. При цьому він перевіряє, чи був виконаний передбачений інструкцією порядок проведення інвентаризації, чи правильно оформлені інвентаризаційні матеріали, чи обґрунтовані результати зіставлення облікових та фактичних даних про залишки цінностей. Досліджуючи нестачі основних засобів та МШП, експерт-бухгалтер використовує первинні документи, матеріали інвентаризації, усі бухгалтерські записи, надані для розгляду, які звіряються з первинними документами про надходження, вибуття і рух основних засобів та МШП.

Експертне дослідження підприємств сільськогосподарської сфери має велику кількість нюансів при його проведенні, відповідно об'єктами дослідження виступають здебільшого притаманні сільськогосподарській галузі елементи, такі як:

1. Виконання планів виробництва, реалізації і собівартості продукції рослинництва;
2. Затрати на виробництво продукції рослинництва і тваринництва;

3. Незавершене сільськогосподарське виробництво;
4. Калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції;
5. Зберігання сільськогосподарської продукції при збиранні, транспортуванні, переробці;
6. Первинна документація з обліку у сільськогосподарському виробництві;
7. Аналітичний і синтетичний облік та звітність про виробництво, реалізацію, собівартість продукції;
8. Нестача продукції, приписки та інші правопорушення, виявлені ревізією, розмір збитків, відповідальні за них особи.

В загальному, економічна експертиза є незамінним елементом перевірки діяльності підприємств на предмет порушень, а тому буде постійно розвиватися і вдосконалюватися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: [підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів – 8-ме вид., доп. і перероб.] – Житомир: ПП “Рута”, 2009. – 912 с.
2. Волкова І. А. Судово-бухгалтерська експертиза: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. А. Волкова — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 84 с.
3. Глібко В.М., Буцан О.П. Судова бухгалтерія: підручник; Мін-во освіти і науки України. - 2-е вид. переробл. і допов.. - Х.: Право, 2011. - 192 с.
4. Голубенко В. П. Кілька кроків до порядку в обліку запасів / В. П. Голубенко. – К.: «Знання», 2010. – С. 5–9
5. Дондик Н. Я., Дондик Г. П. Судова бухгалтерія. Навч. Посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 208 с.
6. Євдокимов В.В. Концепція інтегрованої системи бухгалтерського обліку: теорія, методологія, організація : автореф. дис. докт. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / В.В. Євдокимов. – Ж., 2011. – 37 с.
7. Завгородній В. Г. Облік, аналіз та аудит: навчальний посібник. / В. Г. Завгородній, Є. В. Мних, В. С. Рудницький – К.: Кондор, 2009. – 618 с.
8. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 1999 р. № 996-14 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

10. Коваль М. І., Тропіна І. В. Навчальна програма дисципліни “Бухгалтерський облік та судова експертиза” (для бакалаврів). — К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. — 30 с.

11. Колосок А. М. Проблемні питання обліку і списання матеріальних цінностей / А. М. Колосок // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — № 10. — 98 С. 229–233.

12. Косовиць Л. Облік основних засобів за МСФЗ // Головбух. — 2008. — № 35. — С. 17– 23.

13. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р., № 291. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.

14. Податковий кодекс України від 27.04.2000 р., №92. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/stru/page19#Stru19>

15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" від 27.04.2000 р., №92. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" від 14.12.1999 р., №318. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

17. Омельченко, О. Л. Основні засоби (фонди) на підприємстві / О. Л. Омельченко // Податки та бухгалтерський облік. Спеціальний випуск. — 2008. — №9. — С. 3-26.

18. Скоробагатова В. В. Бухгалтерський облік та контроль немонетарних активів підприємства / В. В. Скоробагатова. — Житомир: ЖДТУ, 2012. — 520 с.

19. Хом'як, Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посіб / Р. Л. 84 Хом'як, В. І. Лемішовський. – 7-е вид., доп. і перероб. – Львів : Національний ун-т «Львівська політехніка», «Інтелект–Захід», 2008 – 1224 с.

20. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік [Текст]: навчальний посібник / Є. Ю. Шара, О. О. Бідюк, І. Є. Соколовська-Гонтаренко; Нац. ун-т державної податкової служби України. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 424 с.

21. Ямборко, Г. Бухгалтерська амортизація основних засобів: обираємо метод та обліковуємо / Г. Ямборко // Все про бухгалтерський облік. – 2006. – № 31. – С.21-27.